

vandi ritum ab ipsa institutum in Missæ celebratione, non solum quoad verba, sed etiam quoad actiones. Nam Concil. Trident., dicto cap., sess. 22, et Pius V, in Missali, de hoc etiam ritu diserte loquuntur; et rationes supra factæ, non minus procedunt de actionibus, quam de verbis, scilicet, quia ita expedit, ut omnia ordinate fiant in tam gravi ministerio, et ut superstitiones vitentur.

2. Secundo est certum, hoc præceptum dupliciter violari posse, scilicet, vel solum omittendo, vel etiam addendo novos ritus et cæremonias, præter eas, quæ ab Ecclesia approbatæ sunt; nam præceptum non tantum est affirmativum, sed etiam exclusivum, ut sic dicam. Unde Pius V distincte prohibet, addere tam alias cæremonias quam alias preces; et Concil. Trident., similiter dicit: *Ne ritus alios, aut alias cæremonias et preces, etc.; et in specie prohibet ritum utendi certo candelarum numero, tanquam continente aliiquid efficacie vel mysterii. Unde etiam fit hunc modum transgrediendi hanc legem per additionem novorum rituum, esse ex se graviorem et majoribus periculis expostum, sicut dictum est de verbis, et propter easdem rationes.*

3. *Tertia conclusio.*—Tertio dicendum est, hoc peccatum ex genere suo mortale esse; tamen ex levitate materiae vel inadvertentia posse esse veniale. Probatur eadem ratione, qua de verbis idem asseruimus. Et quidem, quando peccatur per additionem, si id revera fiat animo immutandi vel addendi novum ritum pertinentem ad novum modum cultus vel adorationis, qui non est in usu Ecclesiæ, vel ad speciale significationem mysticam ab Ecclesia non statutam, regulariter loquendo, semper erit peccatum grave, quia est materia gravis superstitionis, eo quod fit in publico et gravissimo ministerio ecclesiastico, unde ex se scandalum inducit. Si autem hoc non fiat animo inducendi novum omnino ritum, sed ex peculiari devotione aliquis faciat actionem aliquam ex se bonam et religiosam, non tamen in ritu Missæ contentam, quamvis indiscrete faciat et venialiter etiam peccet (si ob aliquam ignorantiam non excusat), tamen non peccabit mortaliter, quia sine dubio materia levius est. Atque idem fere judicium est de omissione; nam, si solum sit in aliqua re pertinente ad convenientem modum agendi, regulariter non videtur mortale peccatum; si autem omissione sit alicujus cæremoniae gravioris, continentisque speciale significationem,

materia erit gravis, ut, si quis omitteret missione aquæ et vini, fractionem hostie aut missione, vel signa omnia vel plura, quæ fiunt super oblata, vel alia hujusmodi.

4. *Quæsito satisfit.*—Solum in hoc secundo genere peccandi per omissionem, inquire potest, an propter impotentiam excusari possit a culpa talis omissionis, ut, v. gr., si quis missione aquæ omittat, quia illam non habet, etc. In quo dicendum est, duplice hoc accidere posse: primo, ut impotentia prævisa sit ante inchoatam Missam; secundo, ut bona fide Missa incepta, postea vero eo tempore, quo facienda est cæremonia, cognoscatur impotentia. Quando contingit prior modo, regulariter loquendo, potius est omittenda Missa, quam cum tali defectu dicenda, nisi intercedat specialis dispensatio, quia actio, quæ non potest debito modo fieri, potius omittenda est, quam indebita exercenda; hoc autem moraliter est intelligendum, considerata rei gravitate, et necessitate dicendi sacram, seu incommodo, quod ex ejus omissione consequi potest; et praesertim verum habet in his cæremoniis, quæ vel proxime ad substantiales accidunt, ut sunt mistio aquæ, panis azymus, fractio sacramenti et mistio; vel si etiam sint adeo publicæ et solemnes, ut sine scandalo omitti non possint, ut sunt elevatio sacramenti, dicere Missam stando et non sedendo, vel similes. In his tamen, cum sint de jure positivo, cadere posset dispensatio ex rationabili causa, et præcavendo, ut in illius usu nullum sit scandalum; secus vero est in aliis, quæ substantialia sunt, vel ita proxima, ut jure divino censeantur necessaria, ut est consecratio utriusque speciei, et consumptio, de quibus supra dictum est. At vero, si defectus seu impotentia non sit prævisa ante inchoatam Missam, potest ordinaria servari regula, quæ ex D. Thom., articulo sequenti, ad secundum, sumitur, quod si impotentia prævidetur post consecrationem, absolvendum est sacrificium, quia, cum sacrificium sit substantialiter inchoatum, non debet, propter accidentalem ritum, imperfatum dimitti. At vero, si antea cognoscatur, et cæremonia gravis sit, omittendum est sacrificium, quia, cum nondum sit substantialiter inchoatum, potius est omittendum, quam indebito modo faciendum; ut, v. gr., si tempore oblationis calicis sacerdos intelligat, deesse aquam, et non possit expectare, donec afferatur, potius debet omittere, quam ulterius progredi aut consecrare sine missione aquæ,

et subjectus necessitati peccandi, quod est inconveniens.

4. *Præterea, contingit quandoque, quod per negligentiam ministri, aut aqua non ponitur in calice, aut etiam nec vinum, et hoc sacerdos advertit. Ergo in hoc etiam casu videtur esse perplexus, sive sumat corpus sine sanguine, quasi imperfectum faciens sacramentum (alias sacrificium), sive non sumat nec corpus nec sanguinem.*

5. *Præterea, contingit quandoque quod sacerdos non recolit, se dixisse verba consecrationis, vel etiam alia, quæ in celebratione hujus sacramenti dicuntur. Videtur ergo peccare in hoc casu, sive reiteret verba super eamdem materiam, quæ forte jam dixerat, sive utatur pane et vino non consecratis, quasi consecratis.*

6. *Præterea, contingit quandoque propter frigus, quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem sive ante fractionem, sive post. In hoc ergo casu non poterit sacerdos ritum Ecclesiæ implere, vel de ipsa fractione, vel etiam de hoc, quod sola tertia pars mittatur in calicem.*

7. *Præterea, contingit quandoque, quod per negligentiam sacerdotis sanguis Christi effunditur, vel etiam, quod sacerdos sacramentum sumptum vomit, aut etiam, quod hostie conservat tamdiu conservantur, ut putrefiant, vel etiam a muribus corrodantur, vel etiam qualitercumque perdantur. In quibus casibus non videtur posse huic sacramento debita reverentia exhiberi secundum Ecclesiæ statuta. Non videtur ergo, quod his defectibus, seu periculis occurri possit, salvis Ecclesiæ statutis.*

Sed contra est, quod, sicut Deus, ita Ecclesia non præcipit aliud impossibile.

Respondeo dicendum, quod periculis, seu defectibus circa hoc sacramentum contingentibus dupliciter potest occurri. Uno modo præveniendo, ne scilicet periculum accidat. Alio modo, subsequendo, ut scilicet id, quod accidit, emendetur, vel adhibendo remedium, contra statutum Ecclesiæ faciens, sive sumat, sive non sumat.

3. *Præterea, contingit quandoque, quod in calicem musca vel aranea, vel aliquod animal venenosum cadit post consecrationem, vel etiam cognoscit sacerdos, calici venenum esse immissum ab aliquo malevolo, causa occidendi ipsum. In quo casu, si sumat, videtur mortaliter peccare, se occidendo vel Deum tentando; similiter, si non sumat, peccat contra statutum Ecclesiæ faciens. Ergo videtur esse perplexus*

Toletan. Concil. VII legitur (can. 1 vel 2, secundum diversos codices) : Censuimus convenire, ut, cum a sacerdotibus Missarum tempore mysteria sacra consecrantur, si ægritudinis accidat cuiuslibet eventus, quo cœptum nequeat expleri mysterium, sit liberum Episcopo vel presbytero alteri, consecrationem exequi incœpti officii. Non enim aliud competit ad supplementum initiatis mysteriis, quam ut, aut incipientis, aut subsequentis benedictione sint completa sacerdotis, quia nec perfecta videri possunt, nisi perfecto ordine compleantur. Cum enim simus omnes unum in Christo, nihil contrarium diversitas personarum format, ubi efficaciam prosperitatis unitas fidei repræsentat. Ne tamen, naturæ quod languidioris causa consultetur, in præsumptionis perniciem convertatur, nullus absque præventu patentis molestiæ minister vel sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere; si quis hoc temerarie præsumperit, excommunicationis sententiam sustinebit.

Ad 2, dicendum, quod ubi difficultas occurrit, semper est accipendum illud, quod habet minus de periculo. Maxime autem periculosum circa hoc sacramentum est, quod est contra perfectionem hujus sacramenti, quia hoc est immane sacrilegium. Minus autem est illud, quod pertinet ad qualitatem sumentis. Et ideo, si sacerdos post consecrationem inceptam recordetur se aliquid comedisse vel bibisse, nihilominus debet perficere sacramentum et sumere sacramentum. Similiter, si recordetur, se peccatum aliquod commississe, debet pœnitere cum proposito confitendi, et satisfaciendi, et sic non indigne, sed fructuose sumet sacramentum. Et eadem ratio est, si meminérit se excommunicationi cuicunque subjacere; debet enim assumere propositum humiliter absolutionem petendi, et sic per invisibilem Pontificem Jesum Christum absolutionem consequitur, quantum ad hunc actum, quod peragat divina mysteria. Si vero ante consecrationem alicujus prædictorum sit memor, tutius reputarem, maxime in casu mandationis et excommunicationis, quod Missam inceptam deserat, nisi grave scandalum timeretur.

Ad 3, dicendum, quod si musca vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit esse immissum, debet effundi, et, abluto calice, denuo aliud vinum ponи consecrandum. Si vero aliquid horum post consecrationem acciderit, debet animal caute capi et diligenter lavari et com-

buri, et ablutio cum cineribus in sacrarium mitti. Si vero venenum ibi esse deprehenderit immissum, nullo modo debet sumere, nec ali dare, ne calix vitæ vertatur in mortem; sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquis conservari. Et, ne sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum apponere in calicem, et denuo resumere a consecratione sanguinis et sacrificium perficere.

Ad 4, dicendum, quod si sacerdos ante consecrationem sanguinis et post consecrationem corporis percipiatur, aut vinum, aut aquam non esse in calice, debet statim apponere et consacrare. Si vero post consecrationis verba percepit, quod aqua desit, debet nihilominus procedere, quia impositio aquæ, ut supra dictum est (q. 77, art. 7), non est de necessitate sacramenti. Debet tamen puniri ille, ex cuius negligentia hoc contingit. Nullo autem modo debet aqua vino jam consecrato misceri, quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte, ut supra dictum est (q. 77, art. 8). Si vero percipiatur post verba consecrationis, quod vinum non fuerit positum in calicem, si quidem hoc percipiatur ante sumptionem corporis, debet deposita aqua, si ibi fuerit, imponere vinum cum aqua, et resumere a verbis consecrationis sanguinis. Si vero hoc perceperit post sumptionem corporis, aliam hostiam apponere debet iterum consecrandam simul cum sanguine. Quod ideo dico, quia si diceret sola verba consecrationis sanguinis, non servantur debitus ordo consecrandi, et sicut dicitur in prædicto canone Toletani Concilii VII (can. 1, vel 2 secundum aliquos codices), perfecta videri non possunt sacrificia, nisi perfecto ordine compleantur.

Si vero inciperet consecratione sanguinis et repeteret omnia verba consequentia, non competenter, nisi adesset hostia consecrata; cum in illis verbis occurrant quedam dicenda et fienda non solum circa sanguinem, sed etiam circa corpus. Et debet in fine iterum sumere hostiam consecratam et sanguinem, non obstante etiam si prius sumpserit aquam, que erat in calice, quia præceptum de perfectione, vel de perceptione hujus sacramenti majoris est ponderis, quam præceptum, quod hoc sacramentum a jejunis sumatur, ut supra dictum est (q. 80, art. 8, et quest. 82, art. 4).

Ad 5, dicendum, quod licet sacerdos non recolat, se dixisse aliqua eorum, quæ dicere debuit, non tamen debet ex hoc mente perturbari; non enim, qui multa dicit, recolit omnium, quæ dixit; nisi forte aliquid in

dicendo apprehenderit sub ratione jam dicti, sic enim aliquid efficitur memorabile. Unde, si aliquis attente cogitet illud, quod dicit, non tamen cogitet, se dicere illud, non multum postea recolit se dicensse. Sic enim fit aliquid objectum memorie, in quantum accipitur sub ratione præteriti, sicut dicitur in lib. de Memoria (cap. 4, tom. 2, inter opera Arist.). Si tamen sacerdoti probabiliter constet, se aliqua omisso, si quidem non sunt de necessitate sacramenti, non existimo, quod propter hoc debet resumere, immutando ordinem sacrificii, sed debet ulterius procedere. Si vero certificetur, se omisso aliquid eorum, quæ sunt de necessitate sacramenti, scilicet formam consecrationis, cum forma consecrationis sit de necessitate sacramenti, sicut et materia, idem videtur faciendum, quod dictum est in defectu materiae (in solut. ad 4 argument., in isto art.), ut, scilicet resumatur a forma consecrationis, et cætera per ordinem reiterentur, ne mutetur ordo sacrificii.

Ad 6, dicendum, quod fractio hostiæ consecratæ, et quod una sola pars mittatur in calicem, respicit corpus mysticum, sicut admixatio aquæ significat populum. Et ideo horum prætermissio non facit imperfectionem sacrificii, ut propter hoc sit necesse aliquia reiterare circa celebrationem hujus sacramenti.

Ad 7, dicendum, quod, sicut legitur de Consecr., dist. 2, ex decreto Pii P., si per negligentiam aliquid de sanguine stillaverit in tabulam, que terræ adheret, lingua lambetur et tabula radetur. Si vero non fuerit tabula, terra radetur, et igni consumetur, et cinis intra altare condetur, et sacerdos quadragesima diebus pœniteat. Si autem super altare stillaverit calix, sorbeat minister stillam, et tribus diebus pœniteat. Si super linteum altaris, et ad aliud stilla pervenerit, quatuor diebus pœniteat. Si usque ad tertium, novem diebus pœniteat. Si usque ad quartum, viginti diebus pœniteat, et linteamina, quæ stilla tetigerit, tribus vicibus lavet minister calice subtus posito, et aqua ablutionis sumatur, et iuxta altare recondatur; posset etiam sumi in potum a ministro, nisi propter abominationem dimitteretur. Quidam autem ultrius partem illam linteaminum incident, et comburunt, et cinerem in altari, vel sacrario reponunt. Subditur autem ibidem ex pœnitentiali Bedæ presbyteri: Si quis per ebrietatem vel voracitatem Eucharistiam evomuerit, quadraginta diebus pœniteat, si laicus est; clerici, vel monachi, seu diaconi et presbyteri, septuaginta diebus pœniteant; Episcopus nonaginta. Si autem infirmitatis causa evomuerint, septem diebus pœniteant. Et eadem distinctione legitur ex Concil. Arelat.: Qui non bene custodierit sacramentum, et mus, vel aliquid aliud animal, illud comedet, quadragesima diebus pœniteat. Qui autem perdidit illud in Ecclesia, aut pars ejus ceciderit et non inventa fuerit, triginta diebus pœniteat. Et eadem pœnitentia videtur dignus sacerdos, per cuius negligentiam hostiæ consecratae putrefacti. Prædictis autem diebus debet pœnitens jejunare et a communione cessare. Pensatis tamen conditionibus negotii et personæ, potest minui vel addi ad pœnitentiam prædictam. Hoc tamen observandum est, quod ubique species integræ inveniuntur, sunt reverenter conservandæ, vel etiam sumendæ, quia, manentibus speciebus, manet ibi corpus Christi, ut supra dictum est (q. 77, art. 5, et locis ibi citatis). Ea vero in quibus inveniuntur, si commode fieri potest, sunt comburendæ, cineri in sacrario reconditæ, sicut de rasura tabuæ dictum est (in istius solutionis principi).

DISPUTATIO LXXXV.

DE OBLIGATIONE SUPPLENDI DEFECTUS INTER SACRIFICANDUM COMMISSOS.

Duplex obligatio hic intervenire potest: una est præcavendi hujusmodi defectus, antequam Missæ sacrificium inchoetur, vel etiam antequam fiat; de hac nihil fere nobis superest dicendum præter dicta in superioribus, et proxime tacta in fine disputationis præcedentis. Altera obligatio esse potest de cavendis his defectibus post inchoatum sacrificium Missæ, vel supplendi illos, si commissi jam sint. De qua re multa dicit hic D. Thom., multaque habentur in Missali; ut tamen brevi methodo omnia comprehendamus, reducemus hos omnes defectus ad duo capita: quidam enim sunt in rebus substantialibus, sub quibus comprehendo, non tantum ea, quæ in rigore essentialia sunt, sed etiam omnia, quæ pertinent ad consummationem sacrificii. Alii vero defectus esse possunt in ritibus mere accidentalibus.